

TURAN
UNIVERSITY

Қазақстан Республикасының
білім және ғылым министрлігі

«ТУРАН»

УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ХАБАРШЫСЫ

Ғылыми журнал

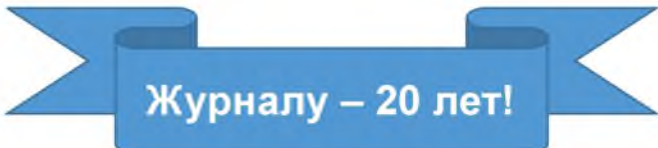
Журналға – 20 жыл!

ВЕСТНИК УНИВЕРСИТЕТА

«ТУРАН»

Научный журнал

Журналу – 20 лет!

№ 1 (81)

2019

Алматы

НАУЧНО-РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

1. Алшанов Р.А. - ректор университета «Туран», д.э.н., профессор, академик Международной инженерной академии, вице-президент Национальной инженерной академии РК, президент Академии экономических наук Казахстана (**председатель совета**)
2. Нурмуханова Г.Ж. - проректор по стратегическому развитию, науке и инновациям университета «Туран», д.э.н., профессор (**зам. председателя совета**)
3. Алиев У.Ж. - вице-президент корпорации «Туран», д.э.н., профессор
4. Александрова А.Ю. - профессор Московского государственного университета им. М.В. Ломоносова (РФ), д.г.н.
5. Акимжанов Т.К. - директор Научно-исследовательского института права, д.ю.н., профессор
6. Арупов А.А. - директор Института мировой экономики и международных отношений, д.э.н., профессор, академик МАИ
7. Аханов С.А. - почетный председатель Совета Ассоциации финансистов Казахстана, д.э.н., профессор университета «Туран»
8. Абдиев К.С. - проректор по учебно-методической и воспитательной работе университета «Туран», д.п.н., профессор университета «Туран»
9. Баишев Ж.Н. - председатель Суда Евразийского экономического союза, к.ю.н., профессор университета «Туран»
10. Гизе Р. - Университет прикладных наук Циттау-Герлитц (Германия), член университетского надзорного совета Hochschulrat, д.э.н., профессор
11. Дан Джим - Государственный Пенсильванский университет (США), PhD, профессор
12. Джанпаров Б.А. - директор Архива Президента РК, д.т.н., профессор
13. Зоркальцев В.И. - Институт систем энергетики им. Л.А. Мелентьева СО РАН (РФ), д.т.н., профессор
14. Ержанов М.С. - сопредседатель Форума бухгалтеров и аудиторов стран Центральной Азии, д.э.н., профессор
15. Калимолдаев М.Н. - директор Института проблем информатики и управления МОН РК, д.ф.-м.н., профессор
16. Козлов В.В. - профессор Ярославского государственного университета им. П.Г. Демидова (РФ), д.психол.н.
17. Мукамбаева Г.А. - Кыргызский национальный университет им. Ж. Баласагына, д.ю.н., профессор
18. Петров П.С. - Великотырновский университет (Болгария), PhD
19. Попков В.К. - профессор кафедры сетевых информационных технологий Новосибирского государственного технического университета (РФ), д.ф.-м.н.
20. Тазабеков К.А. - президент Казахстанской ассоциации маркетинга, профессор университета «Туран»

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

1. Алшанов Р.А. - **главный редактор**, ректор университета «Туран»
2. Нурмуханова Г.Ж. - **зам. главного редактора**, проректор по стратегическому развитию, науке и инновациям университета «Туран»
3. Алиев У.Ж. - вице-президент корпорации «Туран»
4. Тазабеков К.А. - первый проректор университета «Туран»
5. Абдиев К.С. - проректор по учебно-методической и воспитательной работе университета «Туран»
6. Тусупова Л.А. - проректор по внешним связям, международной аккредитации и поствузовскому образованию, д.э.н., профессор университета «Туран»
7. Бычкова С.Ф. - депутат Мажилиса Парламента РК, д.ю.н., профессор университета «Туран»
8. Биктеубаева А.С. - зав. кафедрой учета и аудита, к.э.н.
9. Бузелю А.С. - зав. кафедрой журналистики и переводческого дела, к.филол.н.
10. Вуколов В.Н. - директор Научно-исследовательского института туризма университета «Туран», д.п.н., профессор
11. Ерубаева Г.К. - зав. кафедрой туризма и сервиса, к.б.н.
12. Жанузакова Л.Т. - зам. директора Научно-исследовательского института права, д.ю.н., профессор
13. Закирова Д.И. - зав. кафедрой мировой и национальной экономики, PhD
14. Калпегходжаева С.К. - зав. кафедрой регионоведения и международных отношений, к.филол.н., доцент
15. Куандыкынова Д.Р. - декан факультета «Академия кино и телевидения», к.т.н., доцент
16. Курбагова Н.В. - **редактор**, руководитель редакционно-издательского отдела
17. Нисталина Г.К. - зав. кафедрой менеджмента, к.э.н.
18. Разакова Д.И. - зав. кафедрой маркетинга и логистики, к.э.н., PhD
19. Селезиева И.В. - зав. кафедрой финансов, д.э.н., профессор
20. Сулейменова С.Ж. - декан гуманитарно-юридического факультета, д.ю.н., профессор
21. Успанова М.У. - декан экономического факультета, д.э.н., доцент
22. Хошаева Г.Б. - зав. кафедрой казахского и иностранных языков, к.филол.н.

<i>Алишанов Р.А., Алиев У.Ж.</i> Нашему журналу – 20 лет!	9
--	---

1 ЭКОНОМИКА: ИСТОРИЯ, ТЕОРИЯ, ПРАКТИКА

<i>Абиева С.Н.</i> Қазақстан экономикасында шетелдік инвестициялардың қазіргі жағдайы	11
<i>Aidarova A.B., Dosmuratova E.E.</i> Problems of attracting and use foreign investments in Kazakhstan.....	17
<i>Рахимова С.А.</i> Реализация инновационной деятельности в рамках экономического сотрудничества Республики Казахстан и Российской Федерации.....	23
<i>Шайхутдинова А.К., Селезнева И.В., Абдильдин С.С.</i> Государственная политика Казахстана в области развития предпринимательства	30
<i>Мамбетов У.Е.</i> Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы әлеуметтік-экономикалық дамудың негізгі бағыттары және мүмкін болатын мәселелері туралы.....	36
<i>Тұрсымбаева М.Ж., Қанышева С.Қ., Даулетова А.М.</i> Кәсіпорындарда клиенттік бағдарлану стратегиясын қолданудың негізгі бағыттары	41
<i>Саханова Г.Б.</i> Продовольственная безопасность Казахстана	47
<i>Onyusheva I.V.</i> Global business trends and labor economic changes: the future of jobs and skills.....	54
<i>Койтанова А.Ж., Жолмұханова А.Ж.</i> Кәсіпорындарға экологиялық менеджмент жүйесін енгізу экологиялық қауіпсіздік кепілі ретінде	63
<i>Шарипов А.К., Бедельбаева А.Е.</i> Шетел тәжірибесі негізінде ауыл аумақтарының орнықты даму бағыттарын қалыптастыру	69
<i>Калиакпарова Г.Ш., Гриднева Е.Е.</i> Лен как глобальный сырьевой ресурс Казахстана	74
<i>Иманбекова М.А.</i> Қазақстандағы әуежайлардың даму бағыты.....	79
<i>Фурсова Т.В., Заболотникова В.Д.</i> Финансовый рынок Казахстана: формирование, проблемы и перспективы развития	83
<i>Маргацкая Г.С., Маргацкий Р.В.</i> Технологии блокчейн на фондовом рынке.....	87
<i>Yerzhanov M.S., Yerzhanova A.M.</i> Overview of the accounting system in the Republic of Kazakhstan	93
<i>Культжабаева М.Т.</i> Мониторинг нарушений налогового законодательства в Казахстане: анализ и оценка	97
<i>Файзуллина С.А.</i> Пути решения проблем уклонения от уплаты налога на добавленную стоимость.....	104
<i>Серикова Г.С., Кудайбергенова С.К.</i> Регулирование инвестиционной деятельности страховых компаний Республики Казахстан	109
<i>Dairabayeva A.S., Kazhnikhametova A.A., Akimova B.Zh., Sakenova Z.M.</i> Audit of finished goods and production defect as the bases for determination of quality of products	115

2 ТУРИЗМ: МИРОВОЙ ОПЫТ

<i>Mussina K.P., Mutaliyeva L.M., Kutbayeva S.B.</i> Scientific foundations in formation of country's international tourism brand	119
<i>Иманбекова Б.Т.</i> Въездной туризм в Алматинском регионе: оценка состояния и уровня качества	126

3 ТРИБУНА МОЛОДОГО ИССЛЕДОВАТЕЛЯ

<i>Амангельдиева Н.С.</i> Характеристики новой экономики	134
<i>Бибатырова И.А., Каликов М.А.</i> Қазақстанның аймақтық экономикалық саясаты тұрақты даму тұжырымдамасы аясында	138
<i>Жанасилова А.Т., Ералина Э.М.</i> Қазақстан Республикасында инновациялық кәсіпкерліктің заманауи жағдайы	143
<i>Kurmanov N.A., Mukhamedzhanova A.A., Seitenov A.B.</i> Problems and prospects of innovative development of small and medium-sized enterprises in Kazakhstan	148
<i>Жаксылыкова А.А.</i> Проблемы в развитии малого и среднего бизнеса Казахстана и пути их решения	155
<i>Сатанбеков Н.А., Муқанова А.Б., Қурмангазина С.К.</i> Основные приоритеты социально-экономического развития регионов Казахстана	162
<i>Бейсекова П.Д.</i> Роль кластеров в стратегии инновационного развития региона	168
<i>Usmanov A.S., Mendigaliyev K.E.</i> The models of commercialization of scientific developments	172
<i>Kozhakhmetova A.K., Rysbayeva B.B., Asanova A.D.</i> How to measure success of high-tech project?	177
<i>Байжолова Р.А., Орынканова Ж.М.</i> Проблемы и перспективы формирования «зеленой экономики» в Казахстане	182
<i>Джумабаева А.М.</i> Қазақстанда агроөнеркәсіп кешенін мемлекеттік реттеу бағыттары	187
<i>Пягай А.А., Жекеева К.К., Татикова А.У., Тулегенова Ж.У.</i> Развитие агропромышленного комплекса Казахстана: проблемы и решения	193
<i>Шакенова М.Б.</i> Эффективность управления водными ресурсами в орошаемом земледелии Республики Казахстан	201
<i>Нурлихина Г.Б., Матқаримова Л.К.</i> Ұлттық экономикада еңбек өнімділігін арттыру факторлары	205
<i>Шуренов Н.Б., Қожамқұлова Ж.Т., Бимендиева Л.А., Қалдияров Д.А.</i> Аймақтың бәсекеге қабілеттілік жүйесіндегі маркетингтік талдау	210
<i>Заурбекова З.Г.</i> Налоговый контроль как инструмент совершенствования государственного контроля при трансфертном ценообразовании	215
<i>Kulustayeva A.M.</i> Accounting practice improvement and increasement in level of comparability for the data reporting for insurance companies	221
<i>Ыдырыс С.С., Альмухамбетова Б.Ж., Шен Бюлеит.</i> Қазақстанда электрондық сауда жүйесін дамытудың негізгі алғышарттары	227
<i>Смагулова Ш.А., Имашев А.Б., Ермуханбетова А.Е.</i> Роль электронного правительства в формировании антикоррупционной политики государства	233
<i>Смагулова Ш.А., Имашев А.Б., Сырым А.Ф.</i> Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігінің мемлекеттік саясатты ұйымдастыру	240

4 ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ:
МЕТОДОЛОГИЯ, ТЕОРИЯ, ТЕХНОЛОГИЯ

<i>Нурмуханова Г.Ж.</i> Финансовые аспекты управления вузом в контексте повышения его конкурентоспособности	246
<i>Ускеленова А.Т., Оспанов М.М.</i> Шетелдік жоғары оқу орындарының білім беретін оқу бағдарламаларындағы білім менеджменті жүйесі	253

<i>Алианов Р.А., Алиев У.Ж.</i> Біздің журналымызға 20 жыл!	9
--	---

1 ЭКОНОМИКА: ТАРИХ, ТЕОРИЯ, ПРАКТИКА

<i>Абиева С.Н.</i> Қазақстан экономикасында шетелдік инвестициялардың қазіргі жағдайы	11
<i>Айдарова А.Б., Досмуратова Э.Е.</i> Қазақстанға шетел инвестицияларын тарту және пайдалану проблемалары	17
<i>Рахимова С.А.</i> Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясының арасындағы экономикалық ынтымақтастық шеңберінде инновациялық қызметті жүзеге асыру	23
<i>Шайхутдинова А.К., Селезнева И.В., Абдильдин С.С.</i> Қазақстанның кәсіпкерлікті дамыту саласындағы мемлекеттік саясаты	30
<i>Мамбетов У.Е.</i> Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы әлеуметтік-экономикалық дамудың негізгі бағыттары және мүмкін болатын мәселелері туралы.....	36
<i>Тұрсымбаева М.Ж., Қапышева С.Қ., Даулетова А.М.</i> Кәсіпорындарда клиенттік бағдарлану стратегиясын қолданудың негізгі бағыттары	41
<i>Саханова Г.Б.</i> Қазақстанның азық-түлік қауіпсіздігі	47
<i>Ониошева И.В.</i> Еңбек экономикасында жаһандық бизнес-үрдістер және өзгерістер: болашақ мамандықтары және дағдылары	54
<i>Койтанова А.Ж., Жолмуханова А.Ж.</i> Кәсіпорындарға экологиялық менеджмент жүйесін енгізу экологиялық қауіпсіздік кепілі ретінде	63
<i>Шаринов А.К., Беделбаева А.Е.</i> Шетел тәжірибесі негізінде ауыл аумақтарының орнықты даму бағыттарын қалыптастыру	69
<i>Калиакпарова Г.Ш., Гриднева Е.Е.</i> Зығыр Қазақстанның жаһандық шикізат ресурсы ретінде.....	74
<i>Иманбекова М.А.</i> Қазақстандағы әуежайлардың даму бағыты.....	79
<i>Фурсова Т.В., Заболотникова В.Д.</i> Қазақстанның қаржы нарығы: қалыптастыру, мәселелері және даму болашағы	83
<i>Маргацкая Г.С., Маргацкий Р.В.</i> Қор нарығындағы блокчейн технологиясы.....	87
<i>Ержанов М.С., Ержанова А.М.</i> Қазақстан Республикасындағы бухгалтерлік есеп жүйесіне шолу	93
<i>Кульжабаева М.Т.</i> Қазақстанның салық заңнамасын бұзу мониторингі: талдау және бағалау	97
<i>Файзуллина С.А.</i> Қосылған құн салығын төлеуден жалтару мәселелерін шешу жолдары.....	104
<i>Серикова Г.С., Қудайбергенова С.К.</i> Қазақстан Республикасындағы сақтандыру компанияларының инвестициялық қызметін реттеу	109
<i>Дайрабаева А.С., Кәжмухаметова А.А., Акимова Б.Ж., Сақенова З.М.</i> Өнімнің сапасын анықтау үшін негіз ретінде дайын өнімнің және өндірістегі ақаудың аудиті	115

2 ТУРИЗМ: ӘЛЕМДІК ТӘЖІРИБЕ

<i>Мусина К.П., Муталиева Л.М., Қутбаева С.Б.</i> Елдің халықаралық туристік брендинің құрудың ғылыми негізі	119
<i>Иманбекова Б.Т.</i> Алматы өңіріндегі көшпелі туризм: жағдайы мен сапа деңгейін бағалау	126

3 ЖАС ЗЕРТТЕУШІНІҢ МІНБЕСІ

<i>Амангельдиева Н.С.</i> Жаңа экономиканың сипаттамасы.....	134
<i>Бибатырова И.А., Каликов М.А.</i> Қазақстанның аймақтық экономикалық саясаты тұрақты даму тұжырымдамасы аясында.....	138
<i>Жанасилова А.Т., Ералина Э.М.</i> Қазақстан Республикасында инновациялық кәсіпкерліктің заманауи жағдайы.....	143
<i>Қурманов Н.А., Мухамеджанова А.А., Сейтенов А.Б.</i> Қазақстанда инновациялық шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту мәселелері.....	148
<i>Жаксылықова А.А.</i> Қазақстандағы шағын және орта бизнесті дамытудағы проблемалар және оларды жеңу жолдары.....	155
<i>Сатанбеков Н.А., Муқанова А.Б., Құрманғазина С.К.</i> Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуының негізгі басымдықтары.....	162
<i>Бейсекова П.Д.</i> Аймақтың инновациялық дамуы стратегиясындағы кластерлердің рөлі.....	168
<i>Усманов А.С., Мендигалиев К.Е.</i> Ғылыми әзірлемелерді коммерцияландыру үлгілері.....	172
<i>Кожасхметова А.К., Рысбаева Б.Б., Асанова А.Д.</i> Жоғары технологиялы жобаның жетістігін қалай бағаласа болады.....	177
<i>Байжолова Р.А., Орынканова Ж.М.</i> Қазақстандағы «жасыл экономиканы» қалыптастыру мәселелері мен болашағы.....	182
<i>Джумабаева А.М.</i> Қазақстанда агроөнеркәсіп кешенін мемлекеттік реттеу бағыттары.....	187
<i>Пягай А.А., Жекеева К.К., Татикова А.У., Түлегенова Ж.У.</i> Қазақстанның агроөнеркәсіптік кешенін дамыту: проблемалары мен шешімдері.....	193
<i>Шакенова М.Б.</i> Қазақстан Республикасының суармалы егін шаруашылығында су ресурстарын басқару тиімділігі.....	201
<i>Нурлихина Г.Б., Матқаримова Л.К.</i> Ұлттық экономикада еңбек өнімділігін арттыру факторлары.....	205
<i>Шүренов Н.Б., Қожамқұлова Ж.Т., Бимендиева Л.А., Қалдияров Д.А.</i> Аймақтың бәсекеге қабілеттілік жүйесіндегі маркетингтік талдау.....	210
<i>Заурбекова З.Г.</i> Салықтық бақылау трансферттік баға белгілеуде мемлекеттік бақылаудың жетілдіру құралы ретінде.....	215
<i>Қулуस्ताева А.М.</i> Бухгалтерлік есеп жүргізу тәжірибесін жетілдіру және сақтандыру компанияларында есеп берудегі салыстырымдылық деңгейін арттыру.....	221
<i>Ыдырыс С.С., Альмухамбетова Б.Ж., Шен Бюлент.</i> Қазақстанда электрондық сауда жүйесін дамытудың негізгі алғышарттары.....	227
<i>Смагулова Ш.А., Имашев А.Б., Ермуханбетова А.Е.</i> Мемлекеттің сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатын қалыптастырудағы электрондық үкіметтің рөлі.....	233
<i>Смагулова Ш.А., Имашев А.Б., Сырым А.Ф.</i> Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігінің мемлекеттік саясатты ұйымдастыру.....	240

4 БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ОҚЫТУ: ӘДІСТЕМЕ, ТЕОРИЯ, ТЕХНОЛОГИЯ

<i>Нурмуханова Г.Ж.</i> ЖОО-ның бәсекеге қабілеттілігін арттыру мәнмәтінінде басқарудың қаржылық аспектілері.....	246
<i>Ускеленова А.Т., Оспанов М.М.</i> Шетелдік жоғары оқу орындарының білім беретін оқу бағдарламаларындағы білім менеджменті жүйесі.....	253

IN THE ISSUE

<i>Alshanov R.A., Aliev U.Zh.</i> Our journal is 20 years!	9
---	---

1 ECONOMY: HISTORY, THEORY, PRACTICE

<i>Abiyeva S.N.</i> Current status of foreign investments in the economy of Kazakhstan	11
<i>Aidarova A.B., Dosmuratova E.E.</i> Problems of attracting and use foreign investments in Kazakhstan.....	17
<i>Rakhimova S.A.</i> Implementation of innovative activities within the framework of economic cooperation between the Republic of Kazakhstan and the Russian Federation	23
<i>Shaikhutdinova A.K., Selezneva I.V., Abdildin S.S.</i> State policy of Kazakhstan in the field of entrepreneurship development	30
<i>Mambetov U.Ye.</i> Principle trends of social-economic development and alternative problems in conditions of fourth industrial revolution.....	36
<i>Tursumbayeva M.Zh., Kapysheva S.K., Dauletova A.M.</i> Main directions in the application of customer orientation strategies in enterprises	41
<i>Sakhanova G.B.</i> Food security of Kazakhstan.....	47
<i>Onyusheva I.V.</i> Global business trends and labor economic changes: the future of jobs and skills.....	54
<i>Koitanova A.Zh., Zholmukhanova A.Zh.</i> Implementation of the environmental management system at the enterprise guarantees environmental safety.....	63
<i>Sharipov A.K., Bedelbayeva A.Ye.</i> Formation of sustainable development of rural territories on the basis of foreign experience.....	69
<i>Kaliakparova G.Sh., Gridneva Ye. Ye.</i> Flax as a global raw material resource of Kazakhstan	74
<i>Imanbekova M.A.</i> Developments of airports in Kazakhstan	79
<i>Fursova T.V., Zabolotnikova V.D.</i> Financial market of Kazakhstan: formation, problems and prospects of development	83
<i>Margatskaya G.S., Margatskiy R.V.</i> Blockchain technology on the stock market.....	87
<i>Yerzhanov M.S., Yerzhanova A.M.</i> Overview of the accounting system in the Republic of Kazakhstan	93
<i>Kulzhabayeva M.T.</i> Monitoring violations of tax legislation in Kazakhstan: analysis and assessment	97
<i>Faizullina S.A.</i> Ways of solving the problems of value-added tax evasion	104
<i>Serikova G.S., Kudaibergenova S.K.</i> Regulation of investment activities of insurance companies of the Republic of Kazakhstan	109
<i>Dairabayeva A.S., Kazhmukhametova A.A., Akimova B.Zh., Sakenova Z.M.</i> Audit of finished goods and production defect as the bases for determination of quality of products	115

2 TOURISM: WORLD EXPERIENCE

<i>Mussina K.P., Mutaliyeva L.M., Kutbayeva S.B.</i> Scientific foundations in formation of country's international tourism brand	119
<i>Imanbekova B.T.</i> Inbound tourism in Almaty region: assessment of condition and quality level	126

3 PLATFORM OF YOUNG RESEARCHER

<i>Amangeldiyeva N.S.</i> Characteristics of the new economy.....	134
<i>Bibatyrova I.A., Kalikov M.A.</i> Regional economic policy of Kazakhstan in the light of the concept of sustainable development.....	138
<i>Zhanasilova A.T., Yeralina E.M.</i> Current state of innovation entrepreneurship in the Republic of Kazakhstan.....	143
<i>Kurmanov N.A., Mukhamedzhanova A.A., Seitenov A.B.</i> Problems and prospects of innovative development of small and medium-sized enterprises in Kazakhstan.....	148
<i>Zhaksylykova A.A.</i> Problems in the development of small and medium business in Kazakhstan and ways to overcome them.....	155
<i>Satanbekov N.A., Mukanova A.B., Kurmangazina S.K.</i> Main priorities of social and economic development of regions of Kazakhstan.....	162
<i>Beisekova P.D.</i> The role of clusters in the strategy of the innovative development of the region.....	168
<i>Usmanov A.S., Mendigaliyev K.E.</i> The models of commercialization of scientific developments.....	172
<i>Kozhakhmetova A.K., Rysbayeva B.B., Asanova A.D.</i> How to measure success of high-tech project?.....	177
<i>Baizholova R.A., Orynkayeva Zh.M.</i> Problems and prospects of forming «green economy» in Kazakhstan.....	182
<i>Dzhumabayeva A.M.</i> Directions of state regulation of the agro-industrial complex in the Republic of Kazakhstan.....	187
<i>Pyagay A.A., Zhekeyeva K.K., Tatikova A.U., Tulegenova Zh.U.</i> Development of agro-industrial complex of Kazakhstan: problems and solutions.....	193
<i>Shakenova M.B.</i> Efficiency of water resources management in irrigated agriculture of the Republic of Kazakhstan.....	201
<i>Nurlikhina G.B., Matkarimova L.K.</i> Factors of increasing labor productivity in the national economy.....	205
<i>Shurenov N.B., Kozhamkulova Zh.T., Bimendiyeva L.A., Kaldiyarov D.A.</i> Marketing analysis in the region's competitiveness system.....	210
<i>Zaurbekova Z.G.</i> Tax control as a tool for improving state control of transfer pricing.....	215
<i>Kulustayeva A.M.</i> Accounting practice improvement and increasement in level of comparability for the data reporting for insurance companies.....	221
<i>Ydyrys S.S., Alnukhambetova B.Zh., Shen Bulent.</i> The development of electronic trading system in Kazakhstan.....	227
<i>Smagulova Sh.A., Imashev A.B., Yermukhanbetova A.Ye.</i> The role of electronic government in formation of anti-corruption policy of the state.....	233
<i>Smagulova Sh.A., Imashev A.B., Syrym A.F.</i> Organization of the state policy of national security of the Republic of Kazakhstan.....	240

4 EDUCATION AND TRAINING: METHODOLOGY, THEORY, TECHNOLOGY

<i>Nurmukhanova G.Zh.</i> Key financial aspects of university management in the context of improving its competitiveness.....	246
<i>Uskelenova A.T., Ospanov M.M.</i> Educational management system in the programs of foreign higher educational establishments.....	253

НАШЕМУ ЖУРНАЛУ – 20 ЛЕТ!

Как быстро летит время, хотя древний мудрец когда-то сказал: «Не время проходит, а мы проходим». Как бы то ни было, наш научный журнал «Тұран университетінің хабаршысы» («Вестник университета «Туран») славно прошел свое первое **двадцатилетие!** Разумеется, не без определенных трудностей. Ведь становление журнала как наиболее востребованного и читаемого периодического издания зависит от ряда факторов.

Во-первых, от состава научно-редакционного совета (НРС) «Вестника», определяющего основные тематические направления (рубрики) издания. И его состав как количественно, так и качественно рос от девяти в первых номерах (1999 год) до девятнадцати членов в последних номерах (к началу 2019 года) журнала. Если на старте НРС журнала представляли только отечественные ученые, то в последующих годах наряду с ними – и крупные ученые и специалисты ближнего и дальнего зарубежья, что говорит о значительном расширении и развитии международных научных связей университета «Туран». И тематически «Вестник» охватывал проблематику всех специальностей, по которым обучались бакалавры, магистранты, докторанты. Только в последние годы несколько усилился «экономический блок», хотя без особого ущерба для других направлений современной науки, что было связано с включением нашего журнала в перечень научных изданий, рекомендуемых Комитетом по контролю в сфере образования и науки (КоКСОН) МОН РК для публикации основных результатов научной деятельности по отрасли «Экономика». С 2016 г. научный журнал «Вестник университета «Туран» размещен в Научной электронной библиотеке (г. Москва, Российская Федерация) в открытом доступе для читателей и включен в аналитическую базу данных «Российский индекс научного цитирования» (РИНЦ).

Во-вторых, от состава редакционной коллегии, который тоже рос как количественно, так и качественно на разных этапах становления «Вестника» (от 12 в начале до 20 в настоящее время). Высокий профессионализм и надлежащая компетенция редакционной коллегии нашего журнала выражаются в тщательном подборе активных авторов из числа отечественных и зарубежных ученых и специалистов, а также отборе наиболее содержательных и востребованных обществом материалов для публикации. Кроме того, они проявляются также в качественном оформлении и своевременном соблюдении срока издания каждого номера журнала, что очень важно. А это, в свою очередь, требует от редакционно-издательского отдела университета четкого осуществления ежедневной рутинной работы с авторами материалов наряду с осуществлением колоссально творческой – собственно редакционной – работы, что с честью им выполняется вот уже в течение двадцати лет!

В-третьих, от разнообразия и качества публикуемых в издании материалов. Так, уже с первого номера журнала опубликованы весьма серьезные научные статьи, например, д.э.н., профессора М.Б. Кенжегузина «Мировой финансовый кризис и необходимость коррективы в оценке событий и выборе ориентиров», д.ю.н., профессора М.А. Сарсембаева на английском языке «Private property in the international law», д.э.н., профессора Т.У. Садыкова «ИНОН и судьба капитала, или Об информационной экономике», а также другие весьма содержательные статьи по науковедению, образованию, туризму, социально-политическим наукам.

Позднее редакционная коллегия журнала стала привлекать и зарубежных авторов. Так, в одно время был опубликован в виде серии статей весь учебный курс «Философия хозяйства» выдающего российского ученого, профессора МГУ имени М.В. Ломоносова, заслуженного деятеля науки РФ Ю.М. Осипова, что позволило впервые познакомить казахстанских читателей с совершенно новым направлением научного исследования. Были напечатаны и другие серии статей отдельных авторов, вызывающих наибольший интерес читателей. Словом, позитивная тенденция процесса повышения качества журнала, его читабельности и востребованности продолжается и поныне.

Особую популярность имела тогда и имеет в настоящее время рубрика «Трибуна молодого исследователя», которую использовали тогдашние аспиранты и соискатели и используют нынешние магистранты, докторанты и молодые преподаватели многих вузов Казахстана для своих научных исследований. Кроме нее, весьма интересной и полезной рубрикой журнала является «Научная жизнь», регулярно знакомящая читателей с самыми новыми и значительными событиями в мире науки и образования вообще, в том числе и образовательной корпорации «Туран», а также в жизни и творчестве отдельных ярких представителей науки как прошлых эпох, так и современности.

Возвращаясь к истокам нашего журнала, следует сказать об обстоятельствах его учреждения. Конечно, мы, учредители университета, изначально осознавали необходимость своего печатного органа, так как любой уважающий себя и рассчитывающий на серьезный успех в научно-образовательном пространстве современный университет должен иметь свой научный журнал. Кроме того, до его учреждения, хотя и с трудом, мы открыли в университете аспирантуру по пяти специальностям, чуть позднее – диссертационный совет по защите кандидатских диссертаций по экономическим наукам, превратившийся затем в совет по защите докторских диссертаций. И наши молодые исследователи должны были иметь возможность опубликовать результаты своих научных изысканий, что послужило мощным дополнительным мотивом создания своего «Вестника».

Таким образом, несмотря на объективные, а порой и субъективные трудности, закономерно возникающие в начальный период становления любого нового частного университета (а мы были первым частным университетом не только в Республике Казахстан, но и во всем Центральноазиатском регионе), нас своевременно поддержал бывший в то время министром науки и высшего образования Республики Казахстан В.С. Школьник, написав в своем поздравлении следующие слова: «Издание данного журнала свидетельствует об известной степени зрелости университета «Туран» как высшего учебного заведения и достаточно высоком уровне научной компетенции и профессионализма его авторов... Желаю журналу и его издателям успехов и воплощения удачных новаторских идей!». А благословил нас сам председатель Мажилиса Парламента РК М.Т. Оспанов, тоже человек от науки и образования. Вот его напутствие: «Искренне желаю журналу быстрее найти свою нишу в научно-образовательном пространстве и внести достойную лепту в развитие науки и образования нашего молодого независимого государства!». Эти искренние пожелания служат нашему «Вестнику» одновременно и наказом, и стратегической линией его функционирования и дальнейшего развития.

И мы, главные редакторы «Вестника университета «Туран» (один – на начальном, а другой – на последующем этапе его жизнедеятельности), поздравляя коллектив университета «Туран» со знаменательным событием в его жизни – 20-летием нашего журнала, искренне желаем всему коллективу, научно-редакционному совету, редакционной коллегии журнала и издательскому отделу университета дальнейших творческих исканий по приданию журналу научного долголетия и признанию его широкой отечественной и зарубежной научной общественностью.

Р.А. АЛШАНОВ,

ректор университета «Туран»,
д.э.н., профессор, президент Академии
экономических наук Казахстана,
главный редактор журнала
«Вестник университета «Туран»

У.Ж. АЛИЕВ,

вице-президент корпорации «Туран»,
д.э.н., профессор, академик Академии
экономических наук Казахстана,
член Научно-редакционного совета
журнала «Вестник университета «Туран»

Н.Б. ШУРЕНОВ,¹

докторант.

Ж.Т. КОЖАМКУЛОВА,¹

э.ғ.к., доцент.

Л.А. БИМЕНДИЕВА,¹

э.ғ.к., доцент.

Д.А. ҚАЛДИЯРОВ,²

э.ғ.д., профессор.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті¹

І. Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті²

АЙМАҚТЫҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІК ЖҮЙЕСІНДЕГІ МАРКЕТИНГТІК ТАЛДАУ

Андатпа

Мақалада аймақтың бәсекеге қабілеттілігін бағалаудың негізі ретінде маркетингтік талдауды қолданудың қажеттілігі мен мүмкіндіктері қарастырылған. «Аймақтың бәсекеге қабілеттілігі» мен «аймақтық маркетинг» түсініктерінің мәні мен мазмұнына қатысты әртүрлі көзқарастар қарастырылып, аталған маркетингтік түріне байланысты ерекшеліктерді анықтауға, сондай-ақ маркетингтік талдау процесі мен бәсекеге қабілеттілік арасындағы байланысты анықтауға мүмкіндік берді. Маркетингтік қызмет бәсекеге қабілеттілікті қамтамасыз ететін негізгі құрал ретінде қарастырылады. Авторлармен аймақтың бәсекеге қабілеттілігін бағалау процесінің алгоритмі ұсынылған. Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, аймақтардың бәсекеге қабілеттілігі мен оны талдаудың негізгі құраушыларының арасындағы байланыс: оған жетудің мақсаттары мен оны қамтамасыз ететін факторларға, арттыратын құралдарға, талдаудың негізгі және қосымша көрсеткіштеріне, қамтамасыз етудің нәтижелеріне негізделуі қажет. Сол себепті де аймақтың бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ететін факторлар анықталды. Олар географиялық параметрлер мен сол аймақта орналасқан тауар өндірушілердің кәсіпкерлерлік қызметті жүзеге асырудың ішкі және сыртқы шарттарына байланысты болып келеді. Сондай-ақ, авторлармен экономикалық, әлеуметтік, демографиялық және басқа да даму көрсеткіштері бойынша зерттелетін аймақтардың идентификациясын жасаудың қажеттілігі негізделген. Нақты зерттелетін аймаққа байланысты ерекше маркетингтік көрсеткіштер бөліп қарастырылған. Аймақтың абсолютті және салыстырмалы бәсекелік артықшылығының құрылымдық деңгейі анықталып, маркетинг негізінде аймақтың бәсекеге қабілеттілігін талдауға ұмтылудағы соңғы нәтиже – имиджі арттыруға негізделген.

Тірек сөздер: аймақ, бәсекеге қабілеттілік, бағалау, маркетингтік талдау, аймақтық маркетинг, құралдар, көрсеткіштер, факторлар, артықшылығы.

Соңғы уақытта Қазақстан аймақтарының әлеуметтік-экономикалық тұрғыдан дамуының маңызы артып, сол аймақтың экономикалық дамуына жауапты ретінде аймақтардың рөлі күшейіп келеді. 2018 жылғы 10 қаңтардағы ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаев Қазақстан халқына Жолдауында атап өткендей, әлемде инвесторлар үшін қалалар (аймақтар) бәсекеге түседі. Яғни, инвесторлар инвестиция салу үшін елді емес, жайлы өмір сүріп, жұмыс істейтін қаланы (аймақты) таңдайды [1]. Бұл өз кезегінде аймақтар арасындағы бәсекенің артуына, сондай-ақ аймақтардың өзінің инвестициялық тартымдылығы мен имиджін арттыруға септігін тигізеді. Сол себепті де нарықтық экономика жағдайында кез-келген аймақтың дамуы аймақтардың бәсекеге қабілеттілігіне байланысты болып келеді. Сондықтан да аймақтардың бәсекеге қабілеттілігін бағалау үшін оған әсер ететін факторлармен оны арттыратын құралдарды қарастырып өтуіміз қажет. Ол факторлар: аймақтық кластерлердің, инновациялық жүйелердің, рекреациялық орындардың, аймақтың имиджі мен әлеуметтік капиталының жоғары болуы, аймақтың географиялық-экономикалық орналасуы және т.б. жатады.

Бұл факторларды экономикалық әдебиеттерде авторлар атап өткен, мысалы А.З. Селезневтың пікірі бойынша, аймақтың бәсекеге қабілеттілігі оның орналасқан орнына және оның жекелеген тауар өндірушілерінің ішкі және сыртқы нарықта экономикалық, әлеуметтік, саяси және басқа да факторлармен қамтамасыз етілуіне және осы факторлардың дамуын белгілі бір көрсеткіштер, индикаторлар арқылы көрсете білуімен байланысты деп санайды [2, б. 15].

Ал бәсекеге қабілеттілікті арттырудың құралы ретінде маркетингтік қызметті айтуымызға болады. Мысалыға А.Н. Романовтың пікірінше, дамыған бәсекелік нарық жағдайында маркетинг тауарлардың сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыратын тиімді құрал болып табылады деп есептейді [3, б. 166].

Қазіргі таңда аймақтық даму мәселесінде маркетинг маңызды болып табылады. Сондықтан да Т.В. Сачук «Аймақтық басқарудың теориясы мен тәжірибесінің дамуы – басқару процесінде тек қана концептуалдық маркетингтік ережені қолдану арқылы ғана жүзеге асуы мүмкін» деп жазады [4, б. 8].

Алайда мұнда маркетингті қолданатын объектінің (аймақтың) ерекшелігі – дәстүрлі түрде қолданатын коммерциялық маркетингтің құралдары мен әдістерін қолдануға мүмкіндік бермейді. Сол себепті де ерекше маркетингтің түрі – аймақтық маркетингті жүзеге асыру үшін оның мәнін ашып қарастыруымыз қажет.

Аймақтық маркетинг түсінігі салыстырмалы түрде жаңа ұғым болып табылады. Сондықтан осы мәселелерді зерттеу көптеген ғалымдардың негізгі зерттеу тақырыбына айналды. Әр автор бұл ұғымды әртүрлі терминдермен қарастырып өткенін айтып өтуіміз қажет: аймақтық маркетинг, аймақтағы маркетинг, территориялық маркетинг, орын маркетингі және т.б. Мысалыға Ф. Котлер орын маркетингі деп нақты орынға қатысты қарым-қатынасты немесе (және) мінез-құлықты қалыптастыруға, өзгертуге бағытталған қызметті айтады. Орын маркетингі негізгі 4 топ бойынша бөлінеді: баспана маркетингі, шаруашылық жүргізу аймағындағы маркетинг, жер мүлкіне инвестиция салу маркетингі, демалу орнындағы маркетинг [5, б. 588]. Ф. Котлердің орын маркетингін бұлай 4 топқа бөлуінен біз аймақтық маркетингті қолданудың объектілерін анықтай аламыз.

Ал А.П. Панкрухин болса аймақтық маркетингке аймақтың ішкі және сыртқы субъектілерінің қызығушылығы үшін жүргізілетін маркетинг деген анықтама береді. Аймақтағы ішкі және сыртқы субъектілердің ерекшелігіне байланысты А.П. Панкрухин аймақтық маркетингті былай бөліп қарастырады:

- ♦ аймақтық маркетинг – бұл маркетингтің зерттеу объектісі өзінің қызметін ел ішінде және одан тыс жүзеге асыратын жалпы аймақ болып табылады;

- ♦ аймақтағы маркетинг – өзінің қызметін аймақтан тыс жүзеге асыратын нақты тауарлар мен қызметтер арасындағы қарым-қатынасты айтады [6, б. 10]. Бұл анықтамадан байқайтынымыз, аймақтық маркетинг территория ішінде тек өзінің ғана мүддесін ойлайтын тұтынушы рөлінде қарастырылмай, оған іштей және сырттай қатысы бар басқа да субъектілердің қызығушылығын қарастырады.

Ал өзге авторлар аймақтық маркетингтік қызметте аймақ үшін жағымды имиджді қалыптастыруға басты назар аударады. Мысалыға Е.И. Кельбах, В.В. Пьянков пікірінше, аймақтық маркетинг – негізгі маркетингтік құралдар мен технологияларды қолдану арқылы аймақтың имиджі мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға бағытталған қызмет болып табылады [7]. Сондықтан басты назарды әртүрлі маркетингтік технологияларға аударуымыз қажет, ал оларды қолдану аймақтағы бизнес-ортаның қалыптасуына әсерін тигізіп, соның нәтижесінде инвестициялық климат жақсарып, аймақтың әлеуметтік-экономикалық даму деңгейі артады.

Ал Л.О. Сенчукованың пікірінше, аймақ өзін позициялау барысында имидждік маркетингті қолдануы қажет. Имидждік маркетингті қолдану арқылы аймақтың билік органдары сол аймақтың бәсекелік артықшылықтарын арттыру үшін белгілі бір стратегияларды қалыптастырады деп түсінеді [8, б. 23].

Сонымен аймақтық маркетинг мынандай қызметтерге:

- ♦ нақты аймақтың ішкі және сыртқы субъектілерінің қажеттіліктерін қанағаттандыруға;
- ♦ аймақтың әлеуметтік-экономикалық деңгейі мен инвестициялық тартымдылығын арттыру үшін маркетингтік технологияларды қолдануға;
- ♦ аймақтың имиджін арттыруға бағытталған.

Жоғарыдағы аталғандарды ескере отырып, аймақтардың бәсекеге қабілеттілігін маркетингтік талдау негізінде бағалау қажет. Сондықтан да біз маркетингтік талдау негізінде аймақтың бәсекеге қабілеттілігін бағалау процесін ұсынамыз (сурет 1, б. 212).

Сурет 1 – Маркетингтік талдау негізінде аймақтың бәсекеге қабілеттілігін бағалау процесі

Ескертпе – Авторлармен құрастырылған.

Жоғарыдағы 1-суреттен байқағанымыздай, аймақтық маркетинг негізінде осы территорияның бәсекеге қабілеттілігін бағалау белгілі бір кезеңдерден тұрады. Әрбір кезеңге жеке-жеке тоқталып өтейік.

Бірінші кезеңде салыстыратын аймақтарға идентификация жасаймыз. Ол идентификацияны жасау маңызды және қажетті болып табылады. Оның себебі келесідей. Жалпы, бәсекеге қабілеттілік деп нарықта объектінің бәсекеге түсу қабілеті мен оның бәсекелестеріне қарағанда белгілі бір пайда алуын айтамыз. Бәсекеге қабілеттілікті бағалау тұрақты бәсекелік артықшылықты анықтау үшін жүргізіледі. Алайда әртүрлі аймақтардың бәсекелік артықшылығы ұқсас салалардағы бірдей қажеттіліктерді қанағаттандырғанда ғана бағалануы мүмкін. Егерде бұл шарттар орындалмайтын болса, онда салыстыру дұрыс болмайды.

Идентификация жасау үшін аймақтық дамудың салалық ерекшеліктері мен заңдық құжаттар, салалық қызмет бағдарламалары негіз болуы мүмкін (мысалы, ҚР перспективалы ұлттық кластерлерін қалыптастырудың 2020 жылға дейінгі тұжырымдамасы, өңірлерді дамытудың 2020 жылға дейінгі бағдарламасы және т.б.). Сондай-ақ идентификация жасаудың критерийі ретінде агломерациялық даму белгісі болуы мүмкін.

Екінші кезеңде аймақтың бәсекеге қабілеттілігін талдау үшін жалпы көрсеткіштерді таңдап, ақпараттарды жинаймыз. Аймақ экономикасының қазіргі кездегі экономикалық жағдайы мен оның болашақтағы даму тенденциясы жөніндегі мәліметтерді белгілі бір индикаторлар, индекстердің көмегімен алуға болады. Аймақтық талдауда маңызды индикаторлар – белгілі бір аймақтың нақты даму деңгейін көрсететін экономикалық, саяси, әлеуметтік көрсеткіштер болып табылады, атап айтқанда жан басына шаққандағы ЖҰӨ/ЖІӨ, ЖҰӨ-нің салалық құрылымы, экономикалық тиімділік көрсеткіштері (аймаққа тартылған және игерілген инвестициялардың саны, аталған аймақтағы бәсекеге қабілетті кәсіпорындардың саны, халықтың жұмысбастылық деңгейі, орташа табыс деңгейі, табиғи миграция, демография).

Ал индекске келетін болсақ, аймақтық талдауда қолданатын индекстер бұл: тұтыну бағалар индексі мен адам дамуының индексі. Бұл жердегі кез-келген индекстегі әртүрлі индикаторлар аймақтардың бәсекеге қабілеттілігін бағалау үшін бірыңғай сандық көрсеткіш түрінде ұсынылады.

Осы сандық көрсеткішті салыстыру арқылы аймақтың бәсекелік артықшылығын анықтаймыз. Бұл көрсеткіштер барлық аймақтарды талдау үшін жалпы болып табылады.

Үшінші кезеңде аймақтың бәсекеге қабілеттілігін бағалау үшін таңдалған әдіс негізінде маркетингтік көрсеткіштерді талдаймыз. Маркетингтік көрсеткіштер: репутация, аймақтың имиджі; аталған аймақтың ішкі және сыртқы тауар нарықтарындағы нарықтық үлесі; аймақтың нақты нарықтық әлеуеті; нарық конъюктурасы; аймақтың тауарлары мен қызметтерінің сапасы мен танымалдылығы; бағалық саясат; маркетингтік коммуникация мен бөлу жүйесінің тиімділігі және т.б. болуы мүмкін [6, б. 19].

Мысалыға туристік аймақтар үшін маркетингтік көрсеткіштерге жататындар: аймақтағы туристік бизнес үшін нарықтық әлеуеттің болуы; туристік инфрақұрылымның дамуы; дамыған мәдени және демалыс орындарының болуы; тұтынушылардың қанағаттануы және т.б.

Төртінші кезеңде аймақтың тұрақты бәсекелік артықшылығын анықтаймыз. Кез-келген аймақтың бәсекелік артықшылығы абсолютті және салыстырмалы болуы мүмкін. Бәсекелік артықшылық бірнеше деңгей бойынша анықталатынын атап өтуіміз қажет.

Аймақтың абсолютті бәсекелік артықшылығы ол аймақта ресурстардың болуымен байланысты (табиғи ресурстар, адами ресурстар, өмір сүру үшін аймақтың тартымдылығы және т.б.). Мысалы, аймақтық дамудың жалпы экономикалық, саяси, әлеуметтік көрсеткіштері бойынша анықталуы мүмкін.

Аймақтың салыстырмалы бәсекелік артықшылығы ол басқа аймақтармен салыстырғанда өнім өндіру мен қызмет көрсетудің жақсы мүмкіндіктерінің болуымен байланысты (технологиялық потенциал, бизнесті жүргізу үшін аймақтың тартымдылығы, аймақтық өнім құрылымы және т.б.). Мысалы, аймақтық дамудың маркетингтік көрсеткіштері бойынша анықталуы мүмкін.

Бесінші кезеңде аймақтық дамудың жалпы бағдарламасын және маркетингтік стратегиясын әзірлейміз. Егерде туристік аймақтар негізінде аймақтық дамудың стратегиясын жасайтын болсақ, аймаққа туристер мен резиденттерді (инвесторларды) тартуға, аймақ өнімін экспортқа шығаруға бағытталған 4 стратегияны бөліп қарастырумызға болады. Ол стратегиялар: имидждік маркетинг, тарту (тартымдылық) маркетингі, инфрақұрылым маркетингі, халық, адам маркетингі [6, б. 31].

Алтыншы кезеңде аймақтың имиджін арттырамыз. Негізгі мақсаты аймақтың жақсы имиджін құру, оны одан ары дамыту және қоғам арасында осы имиджді тарату болып табылады. Егерде аймақтың имиджі қалыптаспаған болса, онда оны маркетингтік талдау мен анықталған бәсекелік артықшылық негізінде қалыптастырып, оны арттыру қажет. Бұрында қалыптасқан аймақ жөніндегі жағымды ақпаратты одан әрі маркетингтік коммуникациялық құралдар арқылы таратамыз.

Осылайша, біз маркетингтік талдау негізінде аймақтың бәсекеге қабілеттілігін бағалау процесін ұсындық. Ұсынған процесте бәсекеге қабілеттілікті қамтамасыз ететін негізгі факторлар (экономикалық, әлеуметтік, саяси және т.б.) ескерілген. Бұл процесс зерттеліп отырған территорияның жалпы әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштерінің байланысы арқылы аймақтың бәсекеге қабілеттілігін маркетингтік талдауға мүмкіндік береді. Бұл ретте маркетинг бәсекеге қабілеттілікті арттыратын ерекше құрал болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1 Қазақстан Республикасының Президенті Н. Назарбаевтың 2018 жылғы 10 қаңтардағы «Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы дамудың жаңа мүмкіндіктері» атты Қазақстан халқына Жолдауы. [Электрондық ресурс]. – Кіру тәртiбi: http://www.akorda.kz/kz/addresses/addresses_of_president/kazakstan-respublikasy-nyn-prezidenti-n-nazarbaevty-n-kazakstan-halkyna-zholdauy-2018-zhylygy-10-kantar (кіру мерзімі: 25.03.2018).

2 Бекетов Н.В. Понятие конкурентоспособности и его эволюция // Экономический анализ: теория и практика. – Москва. – 2008. – № 11(116). – С. – 13–16.

3 Маркетинг: учебник / А.Н. Романов, Ю.Ю. Корлюгов, С.А. Красильников и др. / под ред. А.Н. Романова. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1996. – 560 с.

4 Сачук Т.В. Территориальный маркетинг. – СПб.: Питер, 2009. – 368 с.

5 Котлер Ф. Основы маркетинга. Краткий курс: пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2007. – 656 с.

6 Панкрухин А.П. Маркетинг территорий. – СПб.: Питер, 2006. – 416 с.

7 Кельбах Е.И., Пьянков В.В. Маркетинг территории как инструмент повышения конкурентоспособности малых городов. [Электрондық ресурс]. – Кіру тәртібі: <https://cyberleninka.ru/article/n/marketing-territorii-kak-instrument-povysheniya-konkurentosposobnosti-malyh-gorodov> (кіру мерзімі: 12.04.2018).

8 Сенчукова Л.О. Маркетинговая стратегия региона // Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: экономика и менеджмент. – Челябинск. – 2008. – № 20. – С. 20–27.

Аннотация

В статье изучены вопросы необходимости и возможности использования маркетингового анализа как основы оценки конкурентоспособности региона. Рассмотрены различные точки зрения на сущность и содержание понятий «конкурентоспособность региона», «региональный маркетинг», которые позволили сделать выводы относительно особенностей данного вида маркетинга и дали возможность показать взаимосвязь конкурентоспособности и процесса маркетингового анализа. Маркетинговая деятельность рассматривается в качестве одного из основных инструментов ее повышения. Авторами предложен алгоритм процесса оценки конкурентоспособности региона. Исследование показало, что взаимосвязь конкурентоспособности региона и составляющих основ ее анализа должна базироваться на выявлении цели ее достижения, факторов ее обеспечения, инструментов ее повышения, основных и дополнительных показателей ее анализа и результатов ее обеспечения. В связи с этим выявлены факторы, обеспечивающие конкурентоспособность региона: географические параметры, внешние и внутренние условия осуществления предпринимательской деятельности товаропроизводителей собственно самой территории. Также авторами обоснована необходимость идентификации исследуемых регионов по основным экономическим, социальным, демографическим и другим показателям развития. Особо выделен в качестве анализа ряд маркетинговых показателей относительно конкретных исследуемых регионов, определена уровневая структура абсолютных и относительных конкурентных преимуществ территории и обоснован конечный результат – повышение имиджа.

Ключевые слова: регион, конкурентоспособность, оценка, маркетинговый анализ, региональный маркетинг, инструменты, показатели, факторы, преимущества.

Abstract

The issues of necessity and possibility of using the marketing analysis as the basis for the region's competitiveness assessment have been studied. The different points of view on the essence and content of the concepts of «region's competitiveness», «regional marketing», which allowed to draw conclusions about the features of this type of marketing and made it possible to show the relationship of competitiveness and the process of marketing analysis. Marketing activity is considered as one of the main tools to improve it. The authors propose an algorithm for assessing the competitiveness of the region. The study showed that the relationship between the competitiveness of the region and the components of the foundations of its analysis should be based on the identification of the purpose of its achievement, the factors of its provision, the tools of its improvement, the main and additional indicators of its analysis and the results of its provision. In this regard, the factors that ensure the competitiveness of the region, which are the geographical parameters, external and internal conditions for the implementation of business activities of commodity producers of the territory itself are identified. Besides, the authors substantiate the need to identify the studied regions by the main economic, social, demographic and other indicators of development. A number of marketing indicators with respect to specific regions under study are highlighted as an analysis. The level structure of absolute and relative competitive advantages of the territory is determined and the final result – the image improvement is justified.

Key words: region, competitiveness, assessment, marketing analysis, regional marketing, marketing indicators, factors, advantages.

ИНФОРМАЦИЯ ДЛЯ ЧИТАТЕЛЕЙ

Научный журнал «Вестник университета «Туран» – «Тұран» университетінің хабаршысы» включен в Перечень научных изданий, рекомендуемых Комитетом по контролю в сфере образования и науки Министерства образования и науки Республики Казахстан для публикации основных результатов научной деятельности, отрасль «Экономика»

(приказ Комитета по контролю в сфере образования и науки МОН РК № 894 от 30.05.2013 г. «О внесении дополнений в приказ № 1082 от 10 июля 2012 г. «Об утверждении Перечня научных изданий, рекомендуемых Комитетом по контролю в сфере образования и науки Министерства образования и науки Республики Казахстан для публикации основных результатов научной деятельности»)

Научный журнал «Вестник университета «Туран» – «Тұран» университетінің хабаршысы» размещен в Научной электронной библиотеке (г. Москва, Российская Федерация) в открытом доступе для читателей и включен в аналитическую базу данных «Российский индекс научного цитирования» (РИНЦ) с целью предоставления возможности поиска, просмотра и использования материалов научного журнала в информационных, научных и учебных целях (договор № 361-06/2016 от 16.06.2016 г.)

Регистрация пользователя в Научной электронной библиотеке является необходимым условием для получения доступа к полным текстам публикаций, размещенных на платформе eLIBRARY.RU

**Научная электронная библиотека eLIBRARY.RU:
<http://elibrary.ru>**

ТРЕБОВАНИЯ К ОФОРМЛЕНИЮ РУКОПИСЕЙ, ПУБЛИКУЕМЫХ В ЖУРНАЛЕ «ВЕСТНИК УНИВЕРСИТЕТА «ТУРАН»

Материалы должны быть представлены в электронном варианте с приложением одного экземпляра отпечатанного текста. Текст должен быть набран в WINWORD XP или *. RTF (Reach text format). Зарубежные авторы могут прислать материалы по электронной почте.

Для материалов на русском языке – шрифт Times New Roman, кегль 14; на казахском языке – шрифт Times New Roman, кегль 14; на английском языке – Times New Roman, кегль 14. Текст рукописи должен быть набран через один интервал и не превышать 8 страниц.

В левой верхней части листа печатается МРНТИ и УДК.

Далее в правой верхней части листа печатаются фамилия и инициалы автора, место работы, ученая степень и звание. В середине листа прописными буквами печатаются название материала, далее – ключевые слова на трех языках (казахском, русском и английском). Затем идет текст, который следует печатать без переносов, соблюдая следующие размеры полей: левое – 30 мм, правое – 10 мм, верхнее – 15 мм, нижнее – 20 мм. Абзацный отступ начинается с третьего знака. Формулы набирать только в приложении – редактор формул (Microsoft Equation).

В тексте в квадратных скобках печатаются ссылки на использованную литературу, список литературы печатается в конце статьи.

После списка литературы должно быть краткое резюме на казахском, русском и английском языках (200–250 слов – примерно 30 строк, 14 кегль), а также название статьи на трех языках (казахском, русском и английском).

Текст доклада должен быть оригинальным, ранее нигде не опубликованным.

На каждую статью должны быть представлены рецензии (внешняя и внутренняя).

В конце статьи просим указать Ф.И.О. полностью, обратный адрес, телефоны (служебный и/или домашний), факс, номер электронной почты (e-mail).

Ответственность за содержание статьи несет автор (авторы). Мнение Научно-редакционного совета не всегда совпадает с мнением автора (авторов). Редакционный совет оставляет за собой право публикации или отклонения рукописи. Рукописи не возвращаются и не рецензируются.

Материалы присылайте по e-mail: mayab0@list.ru; m.zhuikova@turan-edu.kz; vestnik@turan-edu.kz или приносите в редакционно-издательский отдел университета «Туран» (каб. 209).

Плата за публикацию принимается наличными или отправляется почтовым переводом на имя Жуйковой М.А. по адресу: 050013, г. Алматы, ул. Сагпаева, 16А, университет «Туран».

Ссылка при перепечатке на наше издание обязательна.

Телефон для справок: 8(727) 260-40-18, 260-70-00.

Редакционная коллегия

УВАЖАЕМЫЕ ПОДПИСЧИКИ!

Наш индекс: **75665**

Стоимость подписки на 3 месяца – **460 тенге**

Учредитель: университет «Туран»

г. Алматы, ул. Сатпаева, 16А.

Тел.: 260-40-18, 260-70-00

E-mail: mayab0@list.ru;

m.zhuikova@turan-edu.kz;

vestnik@turan-edu.kz

«ТҰРАН» УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ХАБАРШЫСЫ

Ғылыми журнал

№ 1 (81) 2019 ж.

ВЕСТНИК УНИВЕРСИТЕТА «ТУРАН»

Научный журнал

№ 1 (81) 2019 г.

Компьютерная верстка: Жуйкова М.А.

Подписано в печать 18.03.2019 г.

Бумага офсетная № 1,62 x 84/16. Плотность 80 г/м².

Усл.печ.л. 33,0. Уч.изд.л. 34,3. Тираж 500 экз.

Заказ № 1485

Адрес редакции:

г. Алматы, ул. Сатпаева, 16А, университет «Туран».

Оригинал-макет подготовлен редакционно-издательским
отделом университета «Туран».

г. Алматы, ул. Сатпаева, 16А.

Тел.: 260-40-18, 260-70-00.

Отпечатано в издательстве «Эверо».

г. Алматы, ул. Байтурсынова, 22, оф. 9. Тел.: 233-82-69, 233-83-43.